

rajko petrov nogo

L J U B A V N A

Sneg snova meko zatrpava
oči i usne, ušni kanal —
zli demon zbunjen obigrava
nestašni čunić — val.

Astralno šušti gusti svod
i kuca tajnu ritam bled.
Sed sam — ozaren munjovod,
naš demon isto sasvim sed.

Čupkam li ga to za bradu, gle,
kakav to svet ovde niče —
bezoblično već je sve —
u snu se samo palac miče.

BRAZDA NESPOKOJA tj, BRAZDA SMRTI

Uljuljkana dušo, duboko zaori
brazdu nespokoja, bakterije smrti
niko nas dostojno ne ume da spori —
moramo sa sobom sami zaratiti.

Krenimo odjednom na četiri strane;
da, u svemu strašni deo mene ima:
pod glavom se muči sunce da ograne,
a stegna negvama obavija zima.

Veličanstven kaos. Haos ozarenja
vitla mi prašina s zardalih čula;
zdravstvujte moja celitelna bdenja
i puškarice novih karaula!

Pa gde je taj život — taj famozni udav —
(gong već najavljuje odgođenu treću)
mogao sam biti kralj, bogalj i luda,
i zakonodavac, mogo — ali neću.

zlatan gvozd

Ruke beloglavoga pokazuju mi kako da legnem i kako da se na-
mestim. Moje ruke drže zlatan gvozd.

Ogledalo mi vazda pokazuje istu sliku: bela kosa, bele frepavice,
bele obrve, rudasta koža. Vrščka deca vikala su: Beluga, i tako je počelo
moje bekstvo. Muška grana loze Ječmenića ugasiće se sa mnom.

Cinjenica je da se Kragujevac izgrađuje od neke čamo pedesettreće-
pedesetčetvrtne godine. Naprećac proradiše fabrike automobila, koža, kon-
zervi, nameštaja, galovih lanaca, konfekcije — ovdašnji prvoborci svim
scem se u Beogradu zalažu za tu izgradnju. Dođoše zidari iz Makedonije
i Crne Trave, faljigaši iz Gruže i Levča, prosti radnici iz Vlaške i Južne
Srbije, šoferi iz Preka i Podunavlja, inženjeri i tehničari iz Hrvatske i
Slovenije: Šiptari, Mađari, Bunjevci, Slovaci, Šokci, Dalmatinci i ostali.
Pomešaše se smradovi i jezici kao svakojake izmešine u klotzskoj jami i
podzemni izvori reke Lepenice oslabiše i skoro presahnuše.

Vladimir Ječmeniće, koji sa Belugom ima isti broj lične karte 5718, zna
sve o tome. Znanje je stekao prelazeći s gradilišta na gradilište i preno-
seći svoje umetničke fotografije iz jedne montažne zgrade u drugu; vitki
gumeni ud uvek se selio s njim. Jednom je video novi urbanistički plan
i zna: grad je podeljen na osam oblasti obeleženih rimskim brojevima.
Ivice budućeg Vavilona ulaze u seoske alare — Mečkovac, Beloševac,
Bresnica, Stanovo, Sušica i Majinić već su osvojeni — i gutaju polja kao
zmija žabu. Tri brega i jedno brdo podmeću leđa višespratnicama, grob-
lje će uskoro biti pritisnuto Zelenim Prodorom, ševarno Jezero preobra-
ziće se u parking-prostor i benzinske pumpe. Brežuljak pored drumu i
pruge za Lapovo još uvek pripada manjem ciganskom naselju, čađi iz
dimnjaka lokomotiva i zadahu obližnje klanice. Lepenica vijuga kroz sve
to kao mrtvo crevo u trbuhu leša.

Moj prijatelj Cogolj je gluv kao betonska greda u temelju i jezik
mu je samo parče mesa. Dika Grobljanac, najiskusniji i najmudriji među
nama, kaže da je u detinjstvu preležao zapaljenje mozga. Ponekad poku-
šavam da ga naučim čitanju reči sa usana, ponekad on mene uči čuta-
nju tela. Stara Grozda Krivošija, majka Jova Vukočića, brinula se o njemu
dok ga Beluga nije umotrio pored ringišpila u Pivarskom parku. Tada
je bilo proleće, i mladići su noću silovali kurve iz fabrike konzervi i
milicioneri su pored pruge pronašli onesvećenu Dušku Buđu.

Majka je hladna ležala na leđima i sijalo je sunce više Žeželja. Otac
je hladan ležao na leđima i padala je kiša iz niskoga neba. Nedostajao
mi je zlatan gvozd.

Dika Grobljanac je pismom iz Novog Travnika skrenuo pažnju Belugi
na temu gluvoga i maloumnoga kao spoj ništavne svesti i božanskoga
blata. Vladimir Ječmeniće je usedelički pominjao savest i obzirnost, najviše
zakon i supovce. Gradilišta su mi ostavljala slobodnog vremena; posvetio
sam ga Cogolju i njegovoj efebskoj časovosti. Od prvog dana, onoga
pored škripavog ringišpila, Grozda Krivošija je znala sve o tome.

Vladimir Ječmeniće ima svoj urbanistički plan grada i pokazuje ga
Belugi kada se zanesu alkoholom. Noću, sedeći pod okruglom svetlošću
stone lampe, ucrtavam izmene u pojedinostima; okosnica se nikada ne
menja. Fotografije u flijoci čuvaju svoju razdražujuću lepolu i razvrstavaju
se po temama: dečaci krhkih rebara, mišićavi i kostolomni kosmati bil-
mezi, san i pakao. Peškiri padaju sa bedara i Vladimir Ječmeniće, koji
svakog prvog ispunjava novčanu uputnicu na ime Judite Pal-Ječmeniće u
gradu Vršču, napušta crtanje pod okruglom svetlošću stone lampe. U
mraku montažne zgrade Beluga odabira temu i jedan štrcavi beličasti vo-
doskok, svetli mlaz jalovosti i bola, obasjava priviđenje mladoga i vitkoga
muškarca, većnog Alkibijada, kose namazane mirisnim maslinovim uljem
i čvrste i glatke kože. Radnici sa svojih gradilišta, ti grozni heloti, zadišu
na znoj i malter; isto je i na gradilištima Dike Grobljanca u Novom Trav-
niku. Nad svim, danju i noću, na suncu i kiši, stražari kula Vatrogasnog
Doma i jedan šiljok povazan očekuje veliki čisti plamen među zidinama
Vavilona.

Kučerci, stračare i uličice sa Pivarskog Brda nestaće zajedno sa baš-
ticama i uskim dvorištima; kaldrma i tucanik biće preliveni crnim i vrelim
asfaltom. Na mestu obučarskih radnjica, abadžinica, berbernica i trafik
dizaće se samousluga za čitav kraj: med, mleko i ostali otrovi. Splet krivih

ulica iz Bresnice, sa Melinog Brda, od Pirotehnike, pretvoriće se u širok skver sa travnjakom i alejom cveća u sredini; neonsko svetlo obasjavat će i dečaku Cogoljevu glavu. Tuda će prolaziti autobuska linija broj sedam Sušice—Bresnica i stanice će biti udaljene oko tri stotine pedeset metara. Tamo gde su se zgomilali kafana Rujna Zora, pekara, kasapnica, sodadžinica, stolarnica, raširila se robna kuća: aluminijum, staklo i hrom. Inače, Cogolj je rođen više samog Pivarskog parka i skladišta jagodinskog piva; Beluga je slučajno svratio na ringšpil i pronašao put svoje sudbine: Vršac—Kragujevac—Strast—Grob. Međutim, grad je rastao kao čir slepak.

Stara Grozda Krivošija, baba Dragovana Vukotića, prozvanog Cogolj, čitave zime ni nos ne promoli iz kućice na vetar i sneg koji hrle sa severa. Kostoboljna i polupijana, povazdan tumara kroz dve prelpane i smrdljive sobice, dreždi pod kandilom ispod ikone Sveta Tri Jerarha, nuždu vrši u noše i lavore, razgovara sa svojim mrtvima. Sa Cogoljevog prozora Beluga je kroz rešetke video tri čadava fabrička dimnjaka, dve kapije s po jednim vatrogascem, pomoćnu fabričku prugu, mnoštvo mrkozardalih hala. Vladimir Ječmenić je na istom mestu čuo lužanj mašina u fabrici oružja i pomišljao na sveopšti kraj, svoj i poludelog sveta. To je, u stvari, desno; levo su ruševine jednog dela Pirotehnike: četrdesetpele-četrdesetšeste tu se desila eksplozija, što pokazuju pukotine u naherenim zidovima Cogoljeve rodne kuće u Španskih Brigada ulici. Stara Grozda Krivošija, čiji pristanak kupujem za desetak hiljada mesečno, ispričala mi je da se Cogolj za vreme eksplozije kupao u viru rečice Zdraljice blizu postradalih zidova; bio je zaronio i jedan zalutali šrapnel zario mu se u meku dečinju stražnjicu. Okruglasta rupa stoji tu i dan danas kao znak i trag staroga nasilja. Ponekad je koristim kao naročitu temu i opisujem je u pismima Diki Grobljancu u Novi Travnik.

Prijatelj moje sklonosti, Cogolj, gluv je i malouman, ne bezuman. Međutim, njegovo telo je mudrije od svih urbanističkih planova Vladimira Ječmenića i Centra Za Izgradnju Kragujevca. Dok meko i opuštenu korača pored radnika na skelama, dok preskače malter i kreč, dok nosi blago jesenje sunce na ramenima i u kosi, dok ulazi u montažnu zgradu kod drugog kamenog mosta, dok se pruža po tvrdom mocačkom ležaju Vladimira Ječmenića, dok u rukama drži vitki gumenu ud, Beluga zamišlja vodoskok koji se rascvetava kao krin i rasipa u praznini, čist i jalov kao biljur. Improvizovana tema Dike Grobljanca pokazala se kao izuzetno nova a sveža; Belugina zbirka fotografija, gubi draž i bleedi pred stvarnim padanjem peškira sa obliha bedara. Još nije bilo mrlje na mojoj zanetosti.

Međutim, Lepenica izvire u Gledičkim planinama, prima Gružu i Zdraljavu, vijuga pored Bačetine, meša se sa Velikom Moravom, žuto i razliveno teče prema Dunavu, mutno klokoče i besni u Đerdapu, razliva se u malaričnoj delti u obliku korenja pirevine: pred njom je Crno More.

Ruke beloglavoga štite me od kamenica i hitre dečurlije, od bolnih štapova u rukama debele i psoglave. Ruke beloglavoga pune su poklona. Imam zlatan gvezd.

Gadna pivarska balavurdija nazivala ga je čak i Aždajica, skraćeno Ždajca. Pocepan i prljav, ličio mi je na strašilo pored ringšpila. Rešio sam da Judita Pal-Ječmenić više ne bude ni maska ni zaklon pred ispravnijima i snažnijima. Stara Grozda Krivošija kaže da se zove Dragovan Vukotić i da je poslednji iz porodice Vukotića, doseljenih od Kolašina u Crnoj Gori; majka mu je umrla od galopirajuće tuberkuloze, Jovo Vukotić skončao je negde u zalvoru. Obojica smo posrednji, Cogolj i Beluga. Ipak, kada popije makar i jedno piće, lice i telo moga prijatelja postaju lačasto-mrkocrveni, kao da su mestimično posuti sokom od paradajza. Postajem briga i nesanica.

Kragujevac je sada, svakako, pravi grad. Prilikom poslednjeg popisa stanovništva imao je šezdeset sedam hiljada pet stotina devedeset i dva stanovnika. U bolnici se dnevno rađa petoro-šestoro dece, plus rođena po selima i kućama, plus doseljenici sa Kosmeta; od toga treba oduzeti umrle, odseljene i pobačene. Umrloga grobara Miljenka zamenio je grobar Miličko; Rakica Lunjča upravnik je oba groblja, Glavnog i Palilulskog. Vladimir Ječmenić napravio je spisak pod svetlošću stone lampe u montažnoj zgradi pored novog gradilišta: sto devedeset i osam raznih radnji, devet škola, jedan stadion, osam fudbalskih timova, trideset i pet kafana, dve robne kuće, srednje veličine, četiri samousluge, šest neuređenih parkova, tri bioskopa, jedna biblioteka, jedna bolnica iz Karadževićih vremena, jedan starčki dom, nekoliko tajnih javnih kuća, jedanaest fabrika, tri stotine sedamdeset i četiri ulice i uličica, dve krkve bez pastve, dva bazena za kupanje, jedno parno kupatilo, četiri telefonske govornice, jedan napušteni aerodrom, dve kasarne, tri muzeja, jedan nedeljni list. Spisak ne bi bio skoro završen; Beluga, međutim, smatra da brojke ništa ne kazuju. Grad postoji: patnja, crkvanje, smrad. Vladimir Ječmenić izabrao ga je radi sumornosti, rugobe i prosišajstva; mislim da je najbolje umreti blizu gluposti i beznađa, blesav kao bogomoljac. Nekoliko loših drumova prilazi mu sa svih strana; Vavilon sa urbanističkog plana zahvataće još tri brežuljka. Kiša retko pada i Lepenica lagano sahne kao Belugin kratkovečni vodoskok u vonjavom mraku.

Teme koje su isplutale u samoci Vladimira Ječmenića, samca i samotara; alkibijadovski čvrsta i cogoljevski glatka tela u belim kupatilima, na uskim stepeništima, u liftovima. Beluga ih je u poslednjem pismu preporučio Diki Grobljancu u Novi Travnik; ovaj opisuje kako smatra da prljavština i niskost povećavaju nasladu. Tako nam se ukusi po prvi put razilaze: Cogolj u sebi spaja niskost blata i visočnost sunčevog sjaja. Moj prijatelj Cogolj, nemak, žiža je svih zadovoljstava, utoka slasti i bola. Od njegove muške čistoće još je daleko lepljiva sluz Duške Buđa.

Vladimir Ječmenić, čija se fotografija od Belugine razlikuje samo po odelu, svakog prvog ispisuje novčanu uputnicu na dvadeset pet hiljada dinara na ime Judite Pal-Ječmenić u gradu Vršcu. Nepoznata i nevidena devojčica zove se Taljana-Tanja; očinstvo je teret koji neću da nosim, samar koji ne odgovara mojim ledima. Vršac je udaljen skoro trista kilometara šarenij na ploči ravnice, šiban peskom i košavom. Beluga se podsmeva obećanju i roditeljskim osećanjima, nakaznoj želji da se prevari Smrt. Mislim da je produženje vrste neprozirna maska na lobanji

kostura; ostatak svoga graditeljskog života Beluga posvećuje jalovosti, fotografijama i beličastom vodoskoku u tami montažnih zgrada širom samrtnice Srbije. Uz novčanu uputnicu šaljem neispisan list bele harlije: simbol prezira. Čutanje je posebna vrsta govora Vladimira Ječmenića i Cogolja; njihove ruke često čute kao cigle u hipama pod skeletom višespratnice. Desetak hiljada uvek dajem staroj Grozdi Krivošiji, majci Jova Vukotića, koja sve zna i pravi se kako ništa ne zna; kandilo vazda gori pod ikonom Sveta Tri Jerarha. Ponekad je novac Belugina zaštita, ponekad mamac.

Uskobedri dečaci su dolazili u montažnu zgradu kada radnici sa sobom odnesu zadah maltera i kreča; njihov užegli znoj stanuje u barakama pored silosa: prnje, masne karte, jevtina rakija šećeruš, kobasice s parčetom crnog hleba, iskrpljene cicanе košulje, mnogousno hrkanje kroz tri godišnja doba. Zimi dečaci i danju dolaze preko praznog gradilišta; mršavi mangupčići izbačeni iz škole, gomilice lukavstva i pokvarenosti, bleedi obrisi ramena i bedara pod bleškom magnetizijuma, prsti koji pokazuju; pare, lova, đengi. Uproleć, uleto i ujesen dečaci odlaze kroz smireni i odmarajući mrak pored Muzičke škole i pod zadovoljnim Beluginim pogledom. Ipak, odanost mog prijatelja Cogolja preobražava se u svetlost i kao da vedrinom natapa masnu i tvrdnu zemlju koja se suši. Vladimir Ječmenić uzima šestare i odmećava proporcije novog bioskopa između kafana Dubrovnik i Prvi Maj; pored bioskopa pod zemljom se biči javni klozet, svetilište nas koji smo ojađeni. Ispod svega granače se snažna kanalizaciona mreža sa utokom u Lepenicu ispod prvog kamenog mosta, i tako ćemo se očistiti od svoga gada i jada.

I pored sve pažnje i nadzora, glatka koža mog prijatelja Cogolja ponekad se ospe mrkocrvenim mrljama. Praznikom, često i prvog u mesecu, kada prime plate, dokolčari i nazorbudale mu po bifeima i kafanicama oko fabrike automobila plaćaju rakiju i teraju ga da igra trbušni ples. Njegove ruke, koje na tvrdom ležaju Vladimira Ječmenića nežno drže vitki gumenu ud, nesuvislo se pružaju ka smradnim telesinama šankusa i kelnierica; sav ubalavljen i ispoćvan, on tetura ulicom uz kikoč drolja i poganaca. Vladimir Ječmenić gadljivo pljuje u toplom mraku montažne zgrade, Belugu obuzimaju groznica, nemir i drhtavica. Stara Grozda Krivošija kaže da je to porodični porok: svi su se Vukotići utopili u rakiju. U pismu Diki Grobljancu pišem kako u kalu nema ničega sem užasa.

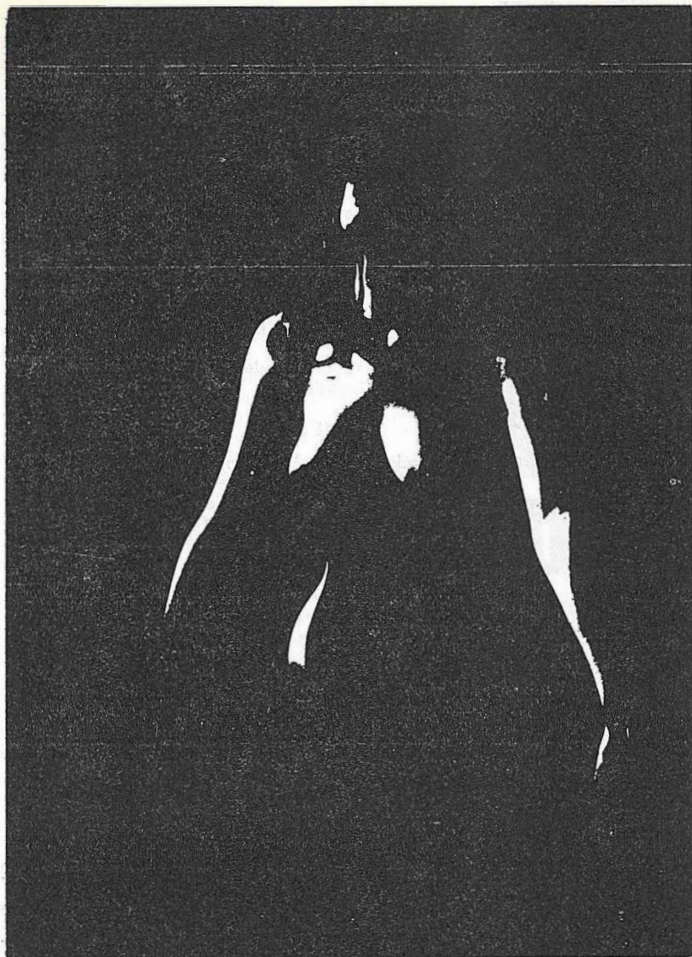
Vrelina mi pali grkljan i creva. Milje mi prolazi svim žilama. Ruke i noge žive mi same za sebe. Obrve beloglavoga lušte se na mene. Zlatan gvozđ krije se od mojih očiđu.

Vladimir Ječmenić je leporečiv i učtiv. Beluga je ponekad grubijan, prostak i psavač. Vladimir Ječmenić živi sav u budućnosti: rastu planovi beloga grada na beloj hamer-hartiji. Beluga je sav u sadašnjosti: mršavi dečaci, efef-Cogolj, visoka umetnost Dike Grobljanca. Jedino se ja ponekad, oplemenjen gađenjem i prezirom, setim prošlosti: postoji tamo, u zabačenoj vrščkoj ulici, prosta mala kuća i u njoj krzuba sedamgesetogodišnja starica, zborane kože, uplesnivala kao otpadak koji truli. Cogolj je Belugino čistište.

Stara železnička stanica u Kragujevcu, podignuta prve godine dvadesetog veka, biće srušena kao naherani kokošinjac. Noya, koja će se nalaziti u četvrtog oblasti, ličiće na zaleđeni san od metala i kamena koji briše pamćenje i potire lepotu. Vladimir Ječmenić napregnuto crta podzemne prolaze obložene mermerom, bezbedne lavirinte nuzprostora, brojne perone sa lihim i jasnim zvučnicima, široke i svetle čekaoice bez dima i ubalavljenih čikova. Tamo gde je sada napušteni vojni magacin, sklonište pacova i noćnih pticunina, dizace se četvorospratno prihvatilište za gluve i maloumne. Na uskom poljančetu pored sporednih koloseka, obraslom u suvu travu i korov, znojavi radnici iskopače temelje za berbernice, frizerice, hotelske sobe, turističke agencije: crvenkasti i beli mermer, kamen temeljac iz botunjskog kamenoloma, aluminijuma, hrom i staklo. Nebo će biti premeženo električnim vodovima; Vladimir Ječmenić hoće da zaboravi garež iz brektavih lokomotiva. Na levoj betonskoj obali Lepenice autoput će protezati svoju široku traku, i tako će svi izlaziti biti zahvoreni za begunice sa prošlošću.

Vukotići dođuše iz Kolašina, Ječmenići oduvek bejahu u Vršcu; putevi se ukrštaju po smešnim zakonima. Dok su jedni tonuli u rakiju, drugi su se davili među ženskim nogama; svaka vrsta pronalazi najbolji način da bi izumrla. Dok je Mališa Vukotić prodavao kaput za rakiju pred burdeljem Krit, dotle je major Bogdan Ječmenić raspapao porodični novac na maloletne kurvice po banjama i hotelima. Dok je Jovo Vukotić obijao prodavnice po seljačkim zadrugama, dotle se Živko Ječmenić satirao i ubijao radi balerine Ane Ukropine-Šturm. Mališa i Jovo Vukotić behu deda i otac, sposobni da oplode ženu; Dragovan Vukotić, zvani Cogolj, znači kraj i slatku predanost propadanju. Tako se čistoća uliva u ništavilo. Vladimir Ječmenić je napustio predanja o porodičnim nesrećama, množinu nemušitih simbola otimanja od Smrti; montažne zgrade pri gradilištima širom Srbije pamte njegovu visoku i malo pogrbljenu priliku, belu kao slabost iz vodenice. Rastući Kragujevac jeste mesto za umiranje: urbanističkom planu verovatno će biti dodat jedan omanji krematorijum, koji će naše zemne ostatke izduvati u nebo kao trboboljni starac smradne veirove od pasulja. Beluga ipak puni trbuh teškom hranom po kafanicama duž glavne ulice i uveče sanjari nad fotografijama. Sve rede vrela dah noći povija perjanicu beličastog vodoskoka.

Moj prijatelj Cogolj je pokoran i podatan kao grošnička glina; obla i meka ramena lelujaju mu se na nestalnom vetru Beluginih požuda kao baloni o tankom koncu više pretrpanih pijačarskih tezgi u subotnje prepodne. Povodljiv je kao slinavo derišće izgubljeno među svetinom na Malogospojinskom vašaru. Stara Grozda Krivošija naučila me je da ga mamim slatkišima: kiselim bonbonama, medenjaciima, biskvitiima, pellicima od šećera. U poslednjem pismu Dika Grobljanca kaže da je on za rafiniranost i produhovljenost oplemenjene prljavštinom i gadlukom; Beluga je, međutim, jednostavan kao nadubrena ženilja. Seme muškog prijateljstva rasuto je kao polen svuda po svetlu koji se lagano hladi: ledena kugla u ledenom prostoru. Okruglo toplo Sunce zlati Cogoljeva ramena dok meko i tromo korača pored buldožera i dizalice, dok bulji u kran i

Ruke beloglavoga pokazuju mi šta kažu usta. Ruke beloglavoga pokazuju mi kako da se namestim. Držim zlatan гвозd i čini mi se da letim nebu pod oblake.

Moj prijatelj Cogolj ostaje zatvoren u gluvoći kao zločinac u samici: ruke mu ništa ne kazuju. Posmatram kako se lupost polako razliva preko tog nelaknutog lica večnog dečeta. Beluga je ko zna koliko puta uzrujano razmišljao o podatnosti suvog i prhkog ždrele zemlje, čeljusli bez volje, ustima van vremena. Povremeno je Cogoljevo alkitabijadsko telò lačasto mrkocrveno, kao posuto sokom od paradajza, i lako nam obojici nema uzmaca. Ostajemo na belegu strelcu koji vešto cilja malo ispod trbuha. Međutim, Lepenica i dalje uporno i suvo teče; uskoro će sasvim presahnuli izvori ispod Gledičkih Planina. Nad svim je stražarska kula Vatrogasnog Doma kao nadgrobni kamen nad hrpicom kuća za pse: vrh Vavilona u osivarenom urbanističkom planu.

Vladimir Ječmenić je vazda poguren pod okruglom svelošću stone lampe kao čosavi alhemičar nad retorlami i nejasnom vizijom kamena mudrosti. Brundaju kamioni transporteri ka parkingu preko puta ulaza u Fabriku Automobila, futnje vozovi sjarom i krivudavom prugom ispod Pivarskog i Bresničkog Brda, trešti muzika iz privatnih kafanica u Palilulama. U prepunim fijkama fotografije se razrvstavaju po temama kao reguli na jutarnjoj vežbi: ispravljanje prirodnih nesavršenstva, korektura božjeg sloga, lucidnost u službi tužne lepote. Na beloj hamer-hartiji ukrštaju se paukovski tanke linije kao mravlji tragovi u prašini, mešaju se boje: crvena, zelena, plava, crna. Novi zatvor budućnosti polako iz moga sna izrasta u stvarnost crteža kao burjan iz gnojavog bunjišta. Umor je neprijatelj samo onima koji ne traže apsolutno, onima koji se zadovoljavaju mrvicama istine. Na utrini između Pelrovca i Opornice, nekadašnjoj ispaši, u idiličnom kutku između šumice bagremova, s jedne, i kukuruzišta, s druge strane, geometrijskim aparatima biće pažljivo ucrtan veliki kvadrat: trista-sa-trista. Severna strana kvadrata naslanjaće se na Opornički Potok bez vode, istočna na stari drum Beograd—Topola—Kragujevac, južna na nekadašnji i sada u travljinu obrasli Aerodrom sa srušenim hangarima; zapadna će biti širom otvorena za sunčeve zalaske i oluje kao bašta s bioskopom i roštiljem. Sunce u Kragujevac dolazi sa istoka, oblachine i olujine sa zapada, vozovi sa severoistoka i jugozapada, doseljenici iz Makedonije i sa Kosmeta. Čarobni kvadrat neće biti ograđen nikakvom žicom ni zidom kao vrzino kolo na kome dipaju vešice. Iznad zemlje će se videti zgrada ne veća od Upravne Zgrade Zemljoradničke Zadruga u Teveriću. Sav zamršeni svet zločina, prestupa, pravde i krivde damarače pod crnicom, bliže usijanom srcu ljudskoga sveta, kao užarena lava u kotlu od metala i minerala. Ruka Vladimira Ječmenića hitro i precizno preljava mulne oblike sna u stvarnost crteža: metafora se određuje brojkom i proporcijom, vizija podleže zakonima simetrije, izmaglica se slukava u oblik. Dole će biti čitav mali grad, grob bez crva i truleži, pun radosli i užasa: čelije sa ventilacijom i difuznim osvetljenjem, hodnici sa bešumnim podom, bogato opremljene biblioteke, udobne i hladovite bioskopske sale, bleštavo bele bolničke proslorije. Nad svim će se kočili golemi naslov: Opšta Slobodanka, jer svaka stvar ima svoje ime u glavi Vladimira Ječmenića. Jedna daleka žena zove se Judita, jedna nepoznata devojčica Taljana-Tanja, jedan gluvonemi prijatelj Cogolj, jedan pronalazač tema i mudrac nasranih Dika Grobljanac. Opet sam sav strepnja i čežnja.

Ponekad se plašim zbrke i nesporazuma, kao ubica ljudskoga lica. Slučaj i nužnost su dva imena za kaos: niko me nikada nije pitao za pristanak. Bezbrizni Beluga, susopstvenik moje lične karte, sve to zamišlja drukčije: biće sunčan i vedar prolećni dan kao onda pored ringšpila u Pivarskom Parku. Višak svetlosti i toplote prožimaće mi srž u koslima kao da ležim u lekovitom blatu neke banje. Uz rikanje buldožera, znojavi radnici isparavaće smradove belog luka, rakije i užeglih ležinjavih gaća. Metalna korpa na dugačkom pipku dizalice juriće tamo-amo kao sršljen. Beluga sve inscenira kao u filmu: među jelama parkića kod drugog kamenog mosta i Muzičke Škole pojavice se troma i gegava prilika moga prijatelja Cogolja, sunce će zasipati njegovu razbarušenu kosu i ramena kao taljige i stoku pijačara na obali Lepenice. To je spora i namerno otegnuta ekspozicija. Zatim dolazi čvor, dramski klimaks: radnici zastaju s lopalama u rukama i tupo bulje u žihu događaja, buldožeri očajnički urlaju kao ranjene mečke, sunce prži kao rastvorena soda, Beluga drhti na otvorenom prozoru montažne zgrade, tamna senka metalne korpe sa dizalice približava se Cogoljevoj dečakoj glavi kao kobac. Međutim, Beluga nema smisla za Iragediju: korpa tresne kraj Cogoljevih nogu, radnici se kikoću na skelama višespratnice, otvaraju se vrata na montažnoj zgradi i Vladimir Ječmenić otvoreno pokazuje svoju zabrinutost. To je sve.

Ipak, sve dobija ukus naročite teme Dike Grobljanca: prljavština i bol. Tek što je otposlata novčana uputnica Juditi Pal-Ječmenić i devojčici Tanjani, tek što su napunjene flaše stare Grozde Krivošije i zapaljeno kandelilo pod ikonom Sveta Tri Jerarha, tek što je dodata još jedna pojedinost urbanističkom planu — Vladimir Ječmenić gorko uživa u poniženju i razočaranju. Tada nas je konačno preplavio sram kao nabujala muljava reka lešinu davljenika. Stvar saznajem za večerom u kafani Dubrovnik iz odlomaka razgovora za susednim stolom, i lako poslednji put potpisujem predaju. Stvar ne može da se smesti ni u jedan stari okvir: životinja se otkinula s lanca i urlajući pohitala u divljinu. Manguparija, pijanci i dokolici narogorili su Cogolja da pride ženi; pred svojim očima smesla se pojavio rutavi i krezavi Alkitabijad sa vonjem užegle sluzi u masnoj kosi. Na golim ponoćnim stelovima pred zatvorenom kafanom gledali su ga kako dahće nad raščepljenom kafanskom kurvom Duškom Buđa i mračno ždrelo malerice progutalo je njegovu nevinost kao svinja biser. Pismo Diki Grobljancu u Novi Travnik pokazalo je moje konačno opredeljenje za svetlost. Vladimir Ječmenić će, znači, stvarno biti poslednji u porodici Ječmenića. Kragujevac se kikalao još nekoliko dana kao pokvarena svodilja koja na pijaci prodaje prezervative. Čuo sam Belugu kako plače u tami montažne zgrade. Uskoro je štrcavi beli vodoskok utonuo u prazninu i jalovost ispod kojih nema nikakvog dna.

Ruke beloglavoga izgubile su se nekuda. Ruke beloglavoga ne pokazuju mi više kako da se namestim. Vruća voda curi niz moje obraze. Nema više zlatnoga гвозda.

lešku metalnu korpu na njegovom vrhu, dok zamiče među jele u parkiću kod drugog kamenog mosta.

Često čeprkam po prošlosti kao maloumnik po tek skoreloj rani. U ruševinama Pirotehnike tražim iščezle obrise jednog vižljastog dečakog tela: šušti korov, potičavaju gušterovi, dremaju zmije šarke, tandru puni i prazni vagoneti uskom prugom prema skladištima u Medni. Usijani dah eksplozije zapahnuo je kožu moga prijatelja Cogolja kao ropac tuberkuloznoga. Saznao sam da su svi prozori na Pivarskom, Metinom i Bresničkom Brdu popucali dvadesetog jula četrdeset pete godine u devet sati ujutru, i tišina više nikada neće dremati u našim ušima kao detlić u duplji. Reči i čutanje stare Grozde Krivošije lukavi Beluga kupuje punim flašama rakije iz kafane Rujna Zora. Ponekad se ustoka obruši na njihovu kućicu u Španskih Brigada ulici i kandilo žmirkom ikonom Sveta Tri Jerarha kao krmeljiva prosjakinja na grobljanskoj kapiji.

Moja ruka svakog prvog u mesecu ispisuje novčanu pošiljku Juditi Pal-Ječmenić; devojčica se zove Taljana-Tanja Ječmenić, i nema lika ni oblika. Između Beluge i njih svega je oko trista kilometara bezbednosti i mira, do sada nelaknuti pojas razumevanja i međusobnog iskorišćavanja. Vladimir Ječmenić smatra da velika daljina pomaže ljubavi prema bližnjem, ko što otrov ubija klice bolesti. Možda ću jednog dana, zajedno sa Cogoljem, preći u drugu montažnu zgradu: dečaci lopovčići, fotografije razvrstane po temama skarednosti, sevanje blica, pisma Diki Grobljancu u neki buduću Novi Travnik. Kragujevac ima Vatrogasni Dom, podignut neposredno posle velike eksplozije i nekoliko požara; na njemu je stražarska kula i u njoj dremljivi stražar koji sanja sažičujući plamen očišćenja. Petrovački Potok, koji se provlači ispod Gimnazije i Pijace, poslužiće Vladimiru Ječmeniću kao glavna arterija jake i efikasne kanalizacije; u njega su mangupčići nekada zaveli travpu prilikom moga prijatelja Cogolja i prepustili je strahu i cviljenju. Uveče sedim pored Lepenice i mislim kako vreme prolazi i kako nam nema spasa.

Vladimir Ječmenić i Beluga, koji imaju isti broj lične karte kao i ja: 5718, stoji pred ogledalom više tvrdog pustinjačkog ležaja: bela kosa, bele obrve, bele lrepravice. Samo je koža rudasta kao oktobarsko lišće i zenice obrubljene crvenkastim krugom. Duhovnu usamljenost ovde pokazuju čak i telesni znaci, kao što su u pušača prsli uvek požuteli od nikotina. U Muzeju kod Pijace, nekadašnjem Konaku Knjaz-Miloševog čankoliza Sime Paštrmca, nalazi se fotografija jednog sredovečnog albina, prvog u srezu kragujevačkom. Pokazivali su ga po vašarima zajedno sa ribom-devojkom i čovekom sa dve glave. Nepobitna je činjenica da Kragujevac raste kao otok na strazišnji izbatinane kamenjarko: dvehiljaditu godinu dočekaće sa sto hiljada stanovnika. Osam graditeljskih oblasli biće dovršene. Jednom je Vladimir Ječmenić video novi urbanistički plan i zna: peta, šesta, sedma i osma oblast zadreće u seoske atare, kao nužnik u susedno dvorište. Međutim, Beluga skoro nikad ne misli na umiranje i konačni poraz. U njegovom snu gubavca peškiri padaju sa oblihi i mekih bedara tek prošaranih maljama kao gola zemlja slabunjavom travom.